

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. balandžio 21 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Andžej Maciejewski ir Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **trečiojo asmens uždarnosios akcinės bendrovės „Kontmena“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 15 d. nutarties peržiūrėjimo uždarnosios akcinės bendrovės „Laugina“ bankroto byloje pagal trečiojo asmens uždarnosios akcinės bendrovės „Kontmena“ prašymą pratęsti bendrovės likvidavimo terminą ir leisti bankrutavusiai bendrovei sudaryti sandorius bendrovės ūkinei veiklai tęsti iki turto pardavimo, skirti nemokumo administratoriui baudą, taip pat nemokumo administratoriaus M. K. prašymą pratęsti likvidavimo procedūroms skirtą terminą.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės atskiruoju skundu skusti teismo nutartį, kuria atsisakyta pratęsti terminą likviduojamai bendrovei sudaryti sandorius ir skirti baudą bankroto administratoriui.
2. Trečiasis asmuo (kreditore) UAB „Kontmena“ (toliau – ir kreditore) prašė pratęsti BUAB „Laugina“ (toliau – ir atsakovė) likvidavimo terminą vieneriems metams ir leisti BUAB „Laugina“ sudaryti sandorius ūkinei veiklai tęsti – įmonės likvidavimo metu toliau nuomoti turtą iki jo pardavimo; vadovaujantis Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 40 straipsnio 11 dalimi skirti nemokumo administratoriui M. K. (toliau – ir nemokumo administratorius) iki 10 MMA dydžio baudą, jos dydį nustatant teismo nuožiūra.
3. Nemokumo administratorius M. K. prašė pratęsti BUAB „Laugina“ likvidavimo procedūroms skirtą terminą vieneriems metams, tačiau įmonės likvidavimo metu nepratęsti leidimo įmonei nuomoti turtą iki jo pardavimo.
4. Kauno apygardos teismas 2021 m. gegužės 13 d. nutartimi netenkino trečiojo asmens UAB „Kontmena“ prašymų dėl leidimo sudaryti sandorius pratęsimo bei baudos nemokumo administratoriui skyrimo, tačiau tenkino trečiojo asmens UAB „Kontmena“ ir nemokumo administratoriaus M. K. prašymus dėl likvidavimo procedūros termino pratęsimo, atnaujino terminą BUAB „Laugina“ likvidavimui dėl bankroto užbaigti ir pratęsė jį iki 2022 m. gegužės 7 d.
5. Trečiasis asmuo UAB „Kontmena“ pateikė teismui atskirąjį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2021 m. gegužės 13 d. nutarties dalies, kuria netenkinti prašymai dėl leidimo sudaryti sandorius pratęsimo bei baudos nemokumo administratoriui skyrimo, panaikinimo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Kauno apygardos teismas 2021 m. gegužės 19 d. nutartimi atsisakė priimti trečiojo asmens UAB „Kontmena“ atskirąjį skundą.
7. Teismas nurodė, kad nei JANĮ, nei Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – ir CPK) nenustatyta galimybė skusti teismo nutartį, jau esant pradėtai galutinei bankroto bylos proceso stadijai – įmonės likvidavimui, buvo atmestas pareiškėjos prašymas dėl leidimo likviduojamai dėl bankroto įmonei nuomoti turtą pratęsimo. Teismo vertinimu, tokia teismo nutartis neužkerta kelio tolesnei bankroto bylos eigai, todėl dėl šios dalies yra pagrindas atsisakyti priimti atskirąjį skundą.
8. Teismas nurodė ir tai, kad nei JANĮ, nei CPK neįtvirtinta galimybė skusti teismo nutartį, kuria buvo netenkintas prašymas dėl baudos skyrimo. Tokia pozicija ne kartą išsakyta ir teismų praktikoje. Be to, nutartis netenkinti kreditorės prašymo skirti baudą šiuo atveju neužkerta kelio tolesnei bankroto bylos eigai, todėl yra pagrindas dėl šios dalies atskirąjį skundą atsisakyti priimti.
9. Lietuvos apeliacinis teismas, išnaginėjęs bylą pagal trečiojo asmens kreditorės UAB „Kontmena“ atskirąjį skundą, 2021 m. liepos 15 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2021 m. gegužės 19 d. nutartį paliko nepakeistą.
10. Teismas nurodė, kad likvidavimo procedūrų tikslas yra ne tęsti bankrutavusios bendrovės ūkinę komercinę veiklą, tačiau operatyviai realizuoti jos turtą ir iš gautų pajamų patenkinti kreditorių reikalavimus. Kadangi esminis dėmesys likvidavimo procedūrų metu skiriamas būtent turto realizavimui, o ne galimam jo naudojimui, tai galimybė prasidėjus likvidavimo procedūroms sudaryti kitus nei turto realizavimo sandorius yra ribota. Būtent pirmosios instancijos teismas sprendžia, ar tokie sandoriai yra tikslingi, ir leidžia arba atsisako leisti bankrutuojančiai bendrovei juos sudaryti (JANĮ 83 straipsnio 4 dalis). Teismo nutartis, kuria atsisakoma bankrutuojančiai bendrovei leisti sudaryti nuomos

sandorį dėl bankrutuojančios bendrovės turto, neužkerta kelio nei likvidavimo procedūrai, nei bankroto bylos eigai. Kadangi nei JANĮ, nei CPK nenustato galimybės apskusti nutartį dėl atsisakymo leisti likviduojamai dėl bankroto bendrovei sudaryti sandorius, tokia nutartis neužkerta kelio likvidavimo procedūroms, o likvidavimo procedūros tikslas yra operatyviai realizuoti bankrutuojančios bendrovės turtą, tai apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai atsisakė priimti kreditorės atskirąjį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2021 m. gegužės 13 nutarties dalies.

11. Papildomai apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad Lietuvos apeliacinis teismas civilinėje byloje [Nr. e2-1162-241/2019](#) nurodė, jog sandoriai, kuriuos teismas leidžia bankrutuojančiai įmonei sudaryti (tęsti jų vykdymą), yra teismo nutarties likviduoti įmonę dalis ir yra skundžiama, todėl nėra pagrindo nutartį dėl įmonės pripažinimo bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto išskaidyti į atskiras dalis ir spręsti dėl skirtingos jų apskundimo tvarkos. Nagrinėjamu atveju nutartis dėl likvidavimo procedūros termino pratęsimo ne tik neužkerta kelio tolesnei bankroto bylos eigai, bet ir pratęsia jos eigą, todėl tokia nutartis atskiruoju skundu nėra skundžiama (Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. liepos 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e2-1160-781/2020](#); 2021 m. balandžio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 2-569-798/2021](#)).
12. Pasisakydamas dėl kreditorės prašymo JANĮ 40 straipsnio 11 dalies pagrindu skirti nemokumo administratoriui baudą, apeliacinės instancijos teismas rėmėsi Lietuvos apeliacinio teismo praktika ir nurodė, kad nenustatyta proceso teisės atskiruoju skundu skusti teismo nutartį, kuria pirmosios instancijos teismas skyrė arba atsisakė skirti proceso dalyviui baudą; atskiruoju skundu gali būti skundžiamas tik teismo atsisakymas baudą panaikinti ar ją sumažinti (Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e2-1289-943/2017](#); 2020 m. vasario 25 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e2-117-464/2020](#), kt.).
13. CPK nuostatose nurodytos baudos įprastai skiriamos proceso dalyviams už veiksmus, kuriais yra trukdoma sklandžiam teisiniui procesui. Padarytas proceso dalyvio pažeidimas, už kurį skiriama nuobauda, įprastai nesudaro pagrindo jam taikyti civilinę atsakomybę. Pagal JANĮ nuostatas nuobaudas nemokumo administratoriui skiria Nemokumo administratorių rūmų prezidiumas JANĮ 148 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais. JANĮ normose neįtvirtinta galimybės teismo nutartimi skirti nemokumo administratoriui baudą už netinkamą nemokumo proceso organizavimą. Kartu pažymėta, kad nemokumo administratoriui gali būti taikomas ir atstatydinimo institutas (JANĮ 39 straipsnis) arkeliamas jo civilinės atsakomybės klausimas ([CK](#) 6.38, 6.245 straipsniai).
14. Kadangi JANĮ nenustatyta galimybės teismo nuožūra skirti nemokumo administratoriui baudą už netinkamą nemokumo proceso organizavimą, o teismo nutartys, kuriomis atsisakoma tenkinti tokius pareiškėjų prašymus, neužkerta kelio tolesnei proceso eigai, tai teismas pripažino, kad tokios nutartys yra neskundžiamos.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

15. Kasaciniu skundu trečiasis asmuo UAB „Kontmena“ prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartį, kuria palikta nepakeista Kauno apygardos teismo 2021 m. gegužės 19 d. nutartis atsisakyti priimti UAB „Kontmena“ atskirąjį skundą, ir grąžinti atskirojo skundo priėmimo klausimą spręsti Kauno apygardos teismui iš naujo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 15.1. JANĮ 63 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kreditorių susirinkimas priima sprendimą dėl ūkinės komercinės veiklos vykdymo. Nagrinėjamu atveju būtent kreditorių susirinkimas priėmė tokį sprendimą, kartu nusprenddamas kreiptis į teismą dėl likvidavimo termino pratęsimo. Teismas tenkino tik prašymą dėl likvidavimo termino pratęsimo. Nusprenddamas neleisti tęsti ūkinės komercinės veiklos, teismas įsikišo į kreditorių susirinkimo išimtine kompetenciją. Tokia pirmosios instancijos teismo nutartis sukelia materialiuosius padarinius tiesiogiai bankrutuojančios įmonės kreditoriui (trečiasis asmuo yra išsnuojęs visą bankrutuojančiai įmonei priklausančią turtą). Teismo nutartimi atsisakius priimti atskirąjį skundą, buvo apribotos bankrutuojančios įmonės kreditorės, kartu ir turtą besiuojančios bendrovės, teisės. JANĮ nėra nustatyta, kad teismo nutartys, kuriomis atsisakoma pratęsti terminą likviduojamai įmonei sudaryti sandorius ir (ar) tęsti ūkinę komercinę veiklą, yra neskundžiamos. Pažymėta ir tai, kad nagrinėjamu klausimu Lietuvos apeliacinio teismo praktika yra nevienoda. Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. spalio 15 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e2-1162-241/2019](#) nurodyta, kad šis klausimas laikytinas sudėtine teismo nutarties pripažinti įmonę bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto dalimi, kuri, kaip teismų praktikoje pripažinta, gali būti skundžiama atskiruoju skundu, todėl nėra pagrindo pagal Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 30 straipsnį priimanos teismo nutarties išskaidyti į atskiras dalis ir spręsti dėl šių dalių skirtingos apskundimo tvarkos. Taigi pirmosios instancijos teismo nutarties dalis, kuria netenkintas prašymas likvidavimo procedūros laikotarpiu leisti įmonei vykdyti sudarytas sutartis, pripažinta užkertančia kelią tolesnei proceso eigai, t. y. tinkamai ir laiku išspręsti byloje dalyvaujančių asmenų keliamą klausimą.
 - 15.2. Bankroto bylos nagrinėjamos pagal JANĮ, kitų įstatymų nuostatas, susijusias su bankroto procesu, taikomos tiek, kiek jos neprieštaruja šio specialiojo įstatymo nuostatomis. JANĮ 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad nemokumo bylos nagrinėjamos CPK nustatyta ginčo teisenos tvarka, išskyrus šio įstatymo nustatytas išimtis. Kreditorės pareiškimas skirti baudą nemokumo administratoriui dėl neveikimo nerealizuojant bankrutuojančios įmonės turto savo esme yra nemokumo proceso dalyvių (juridinio asmens, kreditorių, nemokumo administratoriaus, kitų dalyvaujančių byloje ir nemokumo procese asmenų) sprendimų ir (ar) veiksmų (neveikimo) nemokumo proceso metu apskundimas teismui JANĮ 31 straipsnio 1 dalies prasme. JANĮ 31 straipsnio 4 dalyje aiškiai ir nedviprasmiškai nustatyta proceso dalyvių teisė skusti apeliacine tvarka tokias teismo nutartis ir net nustatytas tokių skundų išnagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme terminas. Taigi teismai nepagrįstai atsisakė priimti kreditorės atskirąjį skundą šiuo klausimu.
16. Atsakovė BUAB „Laugina“, atstovaujama bendrovės nemokumo administratoriaus M. K., atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 16.1. Pagal CPK 2 ir 5 straipsnius teisminė gynyba taikoma tiems asmenims, kurie įrodo, kad jų teisės ir teisėti interesai pažeidžiami. Teisė kreiptis į teismą nereikšmia, kad asmuo gali reikalauti ginti bet kieno teisę. Dėl kasacinės tvarka skundžiamų teismų procesinių sprendimų nėra pažeidžiama kreditorės teisė į teisminę gynybą.
 - 16.2. Kauno apygardos teismas 2020 m. vasario 27 d. nutartimi pripažino bendrovę bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto ir suteikė leidimą terminuotam (vienerių metų) laikotarpiui bendrovei sudaryti sandorius dėl ūkinės veiklos tęsimo – nuomoti turtą įmonės likvidavimo metu iki turto pardavimo. Nutartis įsiteisėjo 2020 m. gegužės 7 d. Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad nutartis pripažinti bendrovę bankrutavusia ir likviduojama bei sudėtinė nutarties dalis dėl leidimo sudaryti sandorius gali būti skundžiamos atskiruoju skundu, nes jos užkerta kelią tolesnei bankroto bylos eigai. Būtent 2020 m. vasario 27 d. nutartis galėjo būti skundžiama atskiruoju skundu. Tačiau Kauno apygardos teismo 2021 m. gegužės 19 d. nutartis (pastaba – taip nurodo trečiasis asmuo) ne nustato juridškai reikšmingus faktus dėl įmonės likvidavimo ir leidimo sudaryti sandorius, tačiau juos atnauja ir pratęsia, taigi neužkerta kelio bankroto bylos eigai. Dėl to šios nutarties dalis dėl leidimo sudaryti sandorius ūkinei veiklai tęsti negali būti skundžiama atskiruoju skundu.
 - 16.3. Kreditorė nepagrįstai remiasi Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. spalio 15 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e2-1162-241/2019](#) pateiktu aiškinimu, nes jos faktinės aplinkybės iš esmės skiriasi nuo nagrinėjamos bylos. Nurodomoje Lietuvos apeliacinio teismo nutartyje buvo keliamas klausimas dėl leidimo vykdyti sandorius, o šioje byloje klausimas keliamas kartu su klausimu dėl įmonės pripažinimo bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto, ir teismų pripažinta, kad tokia nutartis yra skundžiama. Tačiau nagrinėjamu atveju buvo pratęsimas įmonės likvidavimo terminas ir ta pačia nutartimi neleidžiama sudaryti sandorių ūkinei veiklai tęsti.

16.4. Pažymėta, kad teismas, neleidamas bendrovei tęsti ūkinės veiklos, nepažeidė bendrovės kreditorių kompetencijos, nustatytos JANĮ 63 straipsnio 2 dalyje, bei kreditorių komiteto 2021 m. gegužės 4 d. nutarimo. Pagal JANĮ 83 straipsnio 4 dalį įmonės likvidavimo metu nėra sprendžiami klausimai dėl leidimo tęsti nuomos sutartis, nes prioritetas suteikiamas įmonės likvidavimo stadijos paskirčiai – būtinybei realizuoti bankrutavusios bendrovės turtą, tenkinant patvirtintus kreditorių reikalavimus ir skolininkei likviduojant skolų našą, taip apsaugant kreditorius nuo dar ilgesnio delsimo atsiskaityti ir skolų valstybės biudžetui didėjimo. Likvidavimo procedūros metu įmonė gali sudaryti tik tokius sandorius, kurie susiję su įmonės veikos nutraukimu ir ūkinės komercinės veiklos tęsimu, jeigu yra priimtas kreditorių susirinkimo sprendimas dėl juridinio asmens pardavimo. Ūkinę komercinę veiklą gali vykdyti tik bankrutuojanti įmonė. Kadangi bendrovės kreditoriai nėra priėmę sprendimo dėl bankrutuojančios įmonės pardavimo, tai kreditoriai neturi įgaliojimų spręsti dėl bendrovės veiklos vykdymo likvidavimo stadijoje.

16.5. Pagal Lietuvos apeliacinio teismo praktiką nutarties dalis, kuria nemokumo administratoriui atsisakyta skirti baudą, nėra apeliacijos objektas. Atskiruoju skundu gali būti skundžiamos tik teismo nutartys, kuriomis atsisakyta panaikinti baudą ar ją sumažinti. JANĮ nėra nustatyta galimybės teismui skirti baudą nemokumo administratoriui už netinkamą proceso organizavimą. Nemokumo administratoriaus veiksmus vertina Nemokumo administratorių rūmai, taip pat gali būti taikomas administratoriaus atstatydinimo ar civilinės atsakomybės institutas. Taigi teismo nutartis atsisakyti skirti bankroto administratoriui baudą už netinkamą proceso organizavimą neužkerta kelio tolesnei proceso eigai ir yra neskundžiama.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bendrųjų nuostatų, reglamentuojančių teisę skusti apeliacine tvarka teismo nutartis, priimtas nemokumo procese

17. Pagal [CPK 1 straipsnio](#) 1 dalies nuostatas bankroto bylos nagrinėjamos pagal šio kodekso taisykles, išskyrus išimtis, kurias nustato kiti Lietuvos Respublikos įstatymai. Juridinių asmenų restruktūrizavimo ir bankroto procesus nuo 2020 m. sausio 1 d. reglamentuoja JANĮ, pakeitęs iki tol galiojusius ĮBĮ ir Lietuvos Respublikos įmonių restruktūrizavimo įstatymą.
18. Nors BUAB „Laugina“ bankroto procesas pradėtas galiojant ĮBĮ, nagrinėjamoje byloje teismas klausimus dėl BUAB „Laugina“ likvidavimo termino pratęsimo vieneriems metams ir leidimo BUAB „Laugina“ sudaryti sandorius ūkinei veiklai tęsti – įmonės likvidavimo metu toliau nuomoti turtą iki jo pardavimo, taip pat klausimą dėl baudos nemokumo administratoriui skyrimo sprendė remdamasis JANĮ. Ginčo dėl šio įstatymo taikymo nėra. Kasacinio nagrinėjimo dalykas yra teismo nutarties dalies, kuria teismas atsisakė pratęsti terminą likviduojamai bendrovei sudaryti sandorius ūkinei veiklai tęsti ir skirti baudą nemokumo administratoriui, apskundimo klausimas. Šis klausimas taip pat yra sprendžiamas remiantis JANĮ nuostatomis.
19. JANĮ 31 straipsnio, reglamentuojančio ginčų sprendimą nemokumo proceso metu, 1 dalyje nustatyta, kad teismo nutartys ir sprendimai gali būti skundžiami [CPK](#) nustatyta tvarka, išskyrus šio įstatymo nustatytas išimtis. Nemokumo proceso dalyvių (juridinio asmens, kreditorių, nemokumo administratoriaus, kitų dalyvaujančių byloje ir nemokumo procese asmenų) sprendimai ir (ar) veiksmai (neveikimas) nemokumo proceso metu skundžiami teismui [CPK](#) nustatyta tvarka per 14 dienų nuo tada, kai skundą teikiantis asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie sprendimą ar veiksmą (neveikiną).
20. [CPK 334 straipsnio](#) 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatyta, kad pirmosios instancijos teismo nutartis galima apskusti atskiruoju skundu: 1) šio kodekso nustatytais atvejais; 2) kai teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai. Taigi nutartis gali būti apskusta atskiruoju skundu atskirai nuo teismo sprendimo tik tuo atveju, jei tokia galimybė tiesiogiai nustatyta įstatyme arba jei tokia nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai.
21. Kasacinio teismo praktikoje, formuojamoje aiškinant ir taikant proceso teisės normas, reglamentuojančias teismų sprendimų ir nutarčių teisėtumo bei pagrįstumo kontrolės formas, išaiškinta, kad bylų procesas apeliacinės instancijos teisme gali būti dvejopo pobūdžio. Pirmą, tai – apeliacinis procesas dėl neįsiteisėjusių teismo sprendimų apskundimo, reglamentuotas [CPK](#) III dalies XVI skyriaus pirmajame skirsnyje. Šiuo atveju paduodami apeliaciniai skundai ([CPK](#) 306 straipsnis). Kito pobūdžio procesas apeliacine tvarka yra apeliacinis procesas pagal atskirusius skundus, reglamentuotas [CPK](#) III dalies XVI skyriaus antrajame skirsnyje. Pastaruoju atveju paduodami atskirieji skundai ([CPK 334 straipsnis](#)). Šie procesai apeliacine tvarka skiriasi apeliacinio apskundimo objektu. Pirmuoju atveju pagal [CPK 301 straipsnio](#) 1 dalį apeliacinio apskundimo objektas yra neįsiteisėjęs pirmosios instancijos teismo procesinis sprendimas. Juo šalių ginčas byloje yra išspręstas iš esmės. Tai yra paprastoji apelacija. Antruoju atveju pagal [CPK 334 straipsnio](#) 1 dalį apeliacinio apskundimo objektas yra pirmosios instancijos teismo nutartys, skundžiamos atskirai nuo teismo sprendimo, kuriomis neišspręstas bylos šalių ginčas iš esmės, bet sprendžiami kiti procesiniai klausimai. Tai yra išimtinė (nepaprastoji) apelacija. Pasisakydamas dėl atskiraisiais skundais neskundžiamų pirmosios instancijos teismo nutarčių, kasacinis teismas savo praktikoje yra nurodęs, kad ši taisyklė nereiškia, jog tokios nutartys apskritai negali būti skundžiamos. Tokios nutartys skundžiamos apeliacine tvarka ne atskirai, o kartu su teismo sprendimu, t. y. į apeliacinį skundą įtraukiami motyvai dėl jų teisėtumo ir pagrįstumo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. rugsėjo 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-321-969/2018 36, 37 punktai ir juose nurodyta kasacinio teismo praktika).
22. [CPK 334 straipsnio](#) 1 dalis grindžiama logika, kad pagrindinis procesinis dokumentas, lemiantis šalių teises ir pareigas, yra teismo sprendimas, todėl būtent šis procesinis dokumentas yra skundžiamas apeliacine tvarka. Tuo tarpu pirmosios instancijos teismo nutartinis sprendžiami klausimai, nesusiję su bylos išsprendimu iš esmės. Tačiau, atsižvelgiant į šių nutarčių reikšmę ir įtaką byloje dalyvaujančių asmenų teisėms ir pareigoms, yra nustatyta galimybė atitinkamas nutartis apskusti atskirai nuo teismo sprendimo. Ši galimybė arba *expressis verbis* (tiesiogiai, aiškiais žodžiais) įtvirtinta atskiruose [CPK](#) straipsniuose, arba pagal [CPK 334 straipsnio](#) 1 dalies 2 punktą sprendžiama atsižvelgiant į tai, ar teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. rugsėjo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-270-1075/2019, 25 punktas).
23. Apibendrinant nurodytą reguliavimą, darytina išvada, kad klausimai dėl teismo nutarčių ir sprendimų, priimtų nemokumo procese, apskundimo sprendžiami vadovaujantis tokia logine struktūra: pirma, turi būti patikrinama, ar JANĮ nustato specialią taisyklę dėl teismo nutarties (ne)apskundimo; antra, jei tokios specialios taisyklės JANĮ nenustato, tuomet tikrinama, ar [CPK](#) normos nustato tokios nutarties apskundimo galimybę. Nustačius, kad įstatymų leidėjas nutarties apskundimo galimybės *expressis verbis* neįvardijo nei JANĮ, nei [CPK](#), vertinama, ar tokia nutartis užkerta kelią tolesnei bylos eigai. Nustačius, kad dėl šios nutarties priėmimo procesas byloje, nagrinėjamoje pirmosios instancijos teisme, nebėgal prasideći arba yra užbaigiamas bent vienam iš byloje dalyvaujančių asmenų, laikoma, jog ši nutartis užkerta kelią proceso eigai, dėl to ji gali būti apeliacijos pagal atskirąjį skundą objektas.

24. Pažymėtina, kad nei JANĮ, nei CPK nėra taisyklės, leidžiančios skusti visas be išimties pirmosios instancijos teismo priimtas nutartis. Sprendžiant, ar konkreiti teismo nutartis, priimta nemokumo procese, yra apeliacijos objektas pagal CPK 334 straipsnio 1 dalies 2 punktą, t. y. ar teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai, turi būti atsižvelgta į nemokumo teisinių santykių prigimtį ir jų specifiką.
25. JANĮ tikslas yra sudaryti sąlygas veiksmingam juridinių asmenų nemokumo procesui, užtikrinant kreditorių ir juridinių asmenų interesų pusiausvyrą (JANĮ 1 straipsnio 1 dalis). Veiksmingo nemokumo proceso tikslo užtikrinimas siejamas su tinkamu nemokumo proceso principų (JANĮ 3 straipsnis) taikymu. Vienas pamatinių nemokumo proceso principų yra efektyvumas, reiškiantis, kad nemokumo procese turi būti išlaikyta pusiausvyrą tarp finansinių sunkumų turinčio juridinio asmens ir kreditorių interesų, siekiant kuo didesnio kreditorių reikalavimų tenkinimo per pagrįstai trumpiausią laikotarpį (JANĮ 3 straipsnio 1 punktas). JANĮ parengiamuosiuose darbuose (franc. *travaux préparatoires*) nurodoma, kad efektyvumo principas turėtų užtikrinti didesnių kreditorių reikalavimų tenkinimą ir spartinti nemokumo procesus (Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projekto 2018 m. spalio 23 d. aiškinamasis raštas Nr. XIII P-2777). Taigi efektyvaus nemokumo proceso principas yra siejamas ir su operatyviu nemokumo ginčų nagrinėjimu, kuris leidžia užtikrinti tiek skolininko, tiek jo kreditorių interesų pusiausvyrą. Tačiau nemokumo ginčų operatyvaus nagrinėjimo tikslas negali sumažinti veiksmingos teisminės nemokumo proceso teisėtumo kontrolės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-212-469/2021, 31 punktas).
26. Esminis nemokumo bylos nagrinėjimas vyksta pirmosios instancijos teisme. Apeliacinės instancijos teismas atlieka pirmosios instancijos teismo procesinio sprendimo kontrolės funkciją tik įstatyme nustatytais atvejais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. balandžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-99-313/2021, 29 punktas). Sprendžiant dėl teisės skusti pirmosios instancijos teismo priimtas nutartis nemokumo procese suderinamumo su veiksmingo nemokumo proceso tikslu, reikia atsižvelgti ir į konkrečius nemokumo (bankroto, restruktūrizavimo) procedūros tikslus ir jų atlikimo tvarką.

Dėl teisės skusti atskiruoju skundu teismo nutartį, kuria atsisakyta papildomai pratęsus likvidavimo procedūrą terminą leisti tęsti anksčiau sudarytas nuomos sutartis iki likviduojamos bendrovės turto pardavimo

27. Juridinio asmens bankroto procesas – visuma įstatymo nustatytų procedūrų, kuriomis arba ne teismo tvarka siekiama likviduoti juridinį asmenį, tenkinant kreditorių reikalavimus juridinio asmens turtu (JANĮ 2 straipsnio 4 dalis).
28. Bankrutuojančios įmonės bankroto procesas vyksta nustatyta eilės tvarka. Pasibaigus vienai bankroto bylos proceso stadijai (procedūrai), užbaigiami ir įstatyme nurodyti veiksmai, kurie turėjo būti atliekami toje bankroto bylos proceso stadijoje, bei pradedama kita bankroto proceso stadija. Teismui priėmus nutartį likviduoti juridinį asmenį prasideda galutinė bankroto bylos proceso stadija – bankrutavusios įmonės likvidavimas, kurio metu bankrutavusios įmonės likvidatorius atlieka veiksmus, susijusius su įmonės likvidavimu. Likviduojamas dėl bankroto juridinis asmuo – juridinis asmuo, kuriam iškelta bankroto byla arba kuriam bankroto procesas vykdomas ne teismo tvarka ir pradėtos šio įstatymo nustatytos juridinio asmens likvidavimo procedūros (JANĮ 2 straipsnio 14 dalis). Šiai stadijai pasibaigus teismas priima sprendimą dėl įmonės pabaigos.
29. Teismas priima nutartį likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto praėjus 3 mėnesiams nuo teismo nutarties patvirtinti kreditorių reikalavimus įsiteisėjimo dienos, jeigu per tą laikotarpį nemokumo administratorius nesikreipė į teismą su prašymu nutraukti bankroto bylą ir išskirti restruktūrizavimo bylą arba patvirtinti taikos sutartį (JANĮ 83 straipsnio 1 dalis). Nuo teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto įsiteisėjimo dienos juridinis asmuo įgyja likviduojamo dėl bankroto juridinio asmens statusą (JANĮ 83 straipsnio 5 dalis).
30. Teismas nutartyje likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto nurodo kiekvieno kreditoriaus patvirtintų reikalavimų sumą, taip pat sandorius, kuriuos likviduojamas dėl bankroto juridinis asmuo gali sudaryti (JANĮ 83 straipsnio 4 dalis). JANĮ 84 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad likviduojamas dėl bankroto juridinis asmuo gali sudaryti tik tuos sandorius, kurie: 1) yra susiję su juridinio asmens veiklos nutraukimu; 2) yra susiję su ūkinės komercinės veiklos tęsimu, jeigu yra priimtas kreditorių susirinkimo sprendimas dėl juridinio asmens pardavimo; 3) yra numatyti teismo nutartyje likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto.
31. Juridinio asmens likvidavimas dėl bankroto negali trukti ilgiau kaip vienus metus nuo teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto įsiteisėjimo dienos (JANĮ 84 straipsnio 3 dalis). Teismas turi teisę nurodytą terminą pratęsti, jeigu dėl to su motyvuotu prašymu kreipėsi nemokumo administratorius arba kreditorių susirinkimas (JANĮ 84 straipsnio 4 dalis).
32. Nagrinėjamoje byloje 2020 m. vasario 27 d. nutartimi nuspręsta likviduoti įmonę dėl bankroto ir leisti bankrutavusiai bendrovei sudaryti sandorius, susijusius su ūkinės veiklos tęsimu (nuomoti turtą likvidavimo metu iki jo pardavimo, bet ne ilgiau kaip vienerius metus nuo šios nutarties įsiteisėjimo dienos). Ši nutartis įsiteisėjo 2020 m. gegužės 7 d. Šiuo atveju kreditorių komiteto 2021 m. gegužės 4 d. posėdyje nutarta kreiptis į teismą dėl likvidavimo termino pratęsimo vieneriems metams ir pavesta komiteto pirmininkei UAB „Kontmena“ pateikti motyvuotą pareiškimą teismui. Į teismą taip pat kreipėsi ir nemokumo administratorius M. K., kuris prašė pratęsti BUAB „Laugina“ likvidavimo procedūroms skirtą terminą vieneriems metams, tačiau įmonės likvidavimo metu nepratęsti leidimo įmonei nuomoti turtą iki jo pardavimo. Pirmosios instancijos teismas prašymą dėl likvidavimo dėl bankroto procedūros termino pratęsimo tenkino, atnaujino terminą UAB „Laugina“ likvidavimui dėl bankroto užbaigti ir pratęsė jį iki 2022 m. gegužės 7 d., tačiau nepratęsė leidimo įmonei nuomoti turtą iki jo pardavimo. Teismas nurodė, kad nutartis yra neskundžiama. Pareiškėja UAB „Kontmena“ pateikė atskirąjį skundą. Pirmosios instancijos teismas 2021 m. gegužės 19 d. nutartimi atsisakė priimti pareiškėjos UAB „Kontmena“ atskirąjį skundą, nurodydamas, kad tokia nutartis yra neskundžiama. Apeliacinės instancijos teismas, pritardamas pirmosios instancijos teismo pozicijai, pirmosios instancijos teismo nutartį paliko galioti. Teisėjų kolegija su šia teismų pozicija sutinka.
33. Visų pirma, teisėjų kolegija pažymi, kad JANĮ konkrečiai neįtvirtina taisyklių, nustatančių teisę skusti pirmosios instancijos teismo nutartį, kuria teismas atsisako pratęsti leidimą įmonei tęsti sandorius, kurie buvo nustatyti nutartyje likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto. Leidimo tęsti sandorius klausimas yra neatsiejamai susijęs su sprendimu dėl bankrutavusios įmonės likvidavimo termino pratęsimo. Jis yra sudedamoji nutarties, kuria sprendžiamas bankrutavusios įmonės likvidavimo termino pratęsimas, dalis. Šiuo požiūriu JANĮ taip pat nenustato galimybės skusti teismo nutartį, kuria pratęstas bankrutavusios įmonės likvidavimo terminas.
34. Antra, vertinant teismo nutarties, kuria atsisakyta papildomai pratęsus likvidavimo procedūrą terminą leisti tęsti anksčiau sudarytas nuomos sutartis iki likviduojamos bendrovės turto pardavimo, apskundimo galimybę pagal CPK 344 straipsnio 1 dalies 2 punktą nėra pagrindo daryti išvadą, kad tokia nutartis užkerta kelią tolesnei bylos eigai. Nemokumo proceso ypatumai suponuoja, kad sprendžiant klausimą, ar nutartis, priimta nemokumo bylos procese, užkerta kelią tolesnei bylos eigai, turi būti įvertinama, ar tokia nutartis ir jos sukeltas teisinis rezultatas užkerta kelią nemokumo procesui ar konkrečiam nemokumo etapui. Minėta, kad juridinio asmens bankroto procesas susideda iš tam tikrų procedūrų visumos, kuriomis siekiama likviduoti juridinį asmenį, tenkinant kreditorių reikalavimus juridinio asmens turtu. Nurodyta nutartimi, kuria atsisakyta leisti tęsti anksčiau sudarytas nuomos sutartis, nėra užkertamas kelias bankroto procesui ar tolesnėms bankroto bylos procedūroms. Kaip teisingai nurodė apeliacinės instancijos teismas, tokia nutartis, kuria atsisakoma bankrutuojančiai bendrovei leisti tęsti nuomos sandorį dėl bendrovės turto, neužkerta kelio nei likvidavimo procedūros vykdymui, nei bankroto bylos eigai. Šia nutartimi taip pat nėra vienam iš byloje dalyvaujančių asmenų procesas nėra užbaigiamas, todėl vertinant ir šiuo aspektu nutartis neužkerta kelio proceso eigai.
35. Trečia, negalimumas apskusti teismo nutartį, kuria atsisakyta papildomai pratęsus likvidavimo procedūrą terminą leisti tęsti anksčiau sudarytas

nuomos sutartis iki likviduojamos bendrovės turto pardavimo, atitinka veiksmingo nemokumo proceso tikslą. Juridinio asmens bankroto procesu siekiama likviduoti juridinį asmenį, tenkinant kreditorių reikalavimus juridinio asmens turto. Teisė vykdyti ūkinę komercinę veiklą bankroto proceso metu iš esmės yra ribotos apimtys. JANĮ 63 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad juridinis asmuo bankroto proceso metu turi teisę vykdyti ūkinę komercinę veiklą tik tuo atveju, jeigu tos veiklos rezultatas mažintų kreditorių reikalavimų sumą labiau negu tai ūkinei komercinei veiklai naudojamo turto pardavimas ar perdavimas šio įstatymo nustatyta tvarka. Teismui priėmus nutartį likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto, teisė vykdyti ūkinę komercinę veiklą yra nukreipta tik į kuo greitesnę juridinio asmens likvidavimo procedūrą ir efektyvesnį turto pardavimą (JANĮ 84 straipsnio 2 dalis). Neatsitiktinai įstatymų leidėjas jau pačiame JANĮ įtvirtino reikalavimą, kad juridinio asmens likvidavimas dėl bankroto negali trukti ilgiau kaip vienerius metus nuo teismo nutarties likviduoti juridinį asmenį dėl bankroto įsiteisėjimo dienos, nustatant teismui teisę pratęsti nurodytą terminą, tik esant motyvuotam nemokumo administratoriaus arba kreditorių susirinkimo prašymui. Kaip teisingai nurodė apeliacinės instancijos teismas, likvidavimo procedūrų tikslas yra ne tęsti bankrutavusios bendrovės ūkinę komercinę veiklą, tačiau operatyviai realizuoti jos turtą ir iš gautų pajamų patenkinti kreditorių reikalavimus. Tiek bankroto administratorius, tiek ir bankroto procedūrų teisėtumą prižiūrintis teismas turi operatyviai veikti ir priimti tokius sprendimus bei atlikti tokius veiksmus, kurie sudarytų pagrindą kuo greičiau patenkinti kreditorių reikalavimus bei operatyviai ir teisingai išspręsti bylą.

36. Teisės apskūsti teismo nutartį, kuria atsisakyta papildomai pratęsus likvidavimo procedūrų terminą leisti tęsti anksčiau sudarytas nuomos sutartis iki likviduojamos bendrovės turto pardavimo, nustatymas būtų nukreiptas į ūkinės komercinės veiklos vykdymą likvidavimo procese, o tai neatitiktų nei šios bankroto proceso stadijos esmės, nei tikslo, be to, galimai būtų kliūtis efektyviai vykdyti juridinio asmens likvidavimo procedūrą, sudarytų prielaidas suinteresuotiems asmenims piktnaudžiauti teise, siekiant kuo ilgesnio juridinio asmens likvidavimo. Atsižvelgiant į tai, kad teismo nutarties peržiūros procesas objektyviai užtrunka tam tikrą laiką, nei JANĮ 31 straipsnyje, nei kitose šio įstatymo normose (išskyrus JANĮ 40 straipsnio 4 dalį) jokių taisyklių dėl kasacinio proceso nemokumo bylose nėra nustatyta, CPK nuostatos, reglamentuojančios kasacinio skundo padavimo terminą, atskirų terminų, skirtų kasaciniam skundams Lietuvos Aukščiausiajam Teismui juridinių asmenų nemokumo bylose pateikti, taip pat nenuostato, dažnu atveju tokios nutarties apskundimas atsižvelgiant į pratęsto juridinio asmens likvidavimo termino trukmę gali tapti beprasmis. Tai akivaizdžiai matyti ir nagrinėjamoje byloje, kai teismas juridinio asmens likvidavimo terminą pratęsė iki 2022 m. gegužės 7 d., tuo tarpu klausimas dėl nutarties, kuria atsisakyta pratęsti terminą likviduojamai bendrovei sudaryti sandorius, apskundimo atskiruoju skundu galimybės sprendžiamas praktiškai baigiantis teismo nustatytam juridinio asmens likvidavimo terminui.
37. Teisėjų kolegija, apibendrinama pirmiau nurodytus argumentus, nurodo, kad įstatymų leidėjas JANĮ *expressis verbis* nenustatė teismo nutarties, kuria atsisakyta papildomai pratęsus likvidavimo procedūrų terminą leisti tęsti anksčiau sudarytas nuomos sutartis iki likviduojamos bendrovės turto pardavimo, apskundimo galimybės, negalimumas apskūsti tokios teismo nutarties apeliacine tvarka ne tik kad neužkerta kelio tolesnei bylos eigai, bet ir yra suderinamas su veiksmingo nemokumo proceso tikslu, taip pat atitinka juridinio asmens likvidavimo procedūros tikslus ir jos atlikimo tvarką.

Dėl teismo nutarties, kuria neskirta bauda nemokumo administratoriui, apskundimo

38. Nagrinėjamoje byloje pareiškėja UAB „Kontmena“ prašymu pratęsti BUAB „Laugina“ likvidavimo terminą vieneriems metams, vadovaudamasi JANĮ 40 straipsnio 11 dalimi, kartu prašė skirti nemokumo administratoriui M. K. iki 10 MMA dvėdžio baudą, jos dvėdį nustatant teismo nuožiūra. Pirmosios instancijos teismas atsisakė tenkinti šį pareiškėjos prašymą. Pareiškėja UAB „Kontmena“ pateiktu atskiruoju skundu taip pat skundė ir šį teismo atsisakymą skirti baudą. Pirmosios instancijos teismas jau minėta 2021 m. gegužės 19 d. nutartimi atsisakė priimti pareiškėjos UAB „Kontmena“ atskirąjį skundą, nurodydamas, kad teismo nutartis dėl atsisakymo skirti baudą nemokumo administratoriui yra neskundžiama. Tokiai pirmosios instancijos teismo pozicijai pritarė ir apeliacinės instancijos teismas.
39. Kaip teisingai pažymėjo bylą nagrinėję teismai, JANĮ neįtvirtina teismo teisės skirti baudą nemokumo administratoriui. JANĮ 40 straipsnio 11 dalis reguliuoja baudos skyrimą asmeniui, trukdžiusiam paskirtam nemokumo administratoriui vykdyti nemokumo proceso administravimą, bet ne pačiam nemokumo administratoriui. Tai reiškia, kad JANĮ nereguliuoja ir teismo nutarties, kuria atsisakoma skirti baudą nemokumo administratoriui, apskundimo tvarkos.
40. Bauda nemokumo administratoriui gali būti skiriama tik bendraisiais CPK nustatytais pagrindais ir tvarka (CPK 106 straipsnis). Teismo paskirtos baudos asmeniui apskundimo tvarka nustatyta CPK 107 straipsnyje. Pagal šiam straipsnyje nustatytą tvarką atskiruoju skundu gali būti skundžiamas tik teismo atsisakymas baudą panaikinti ar ją sumažinti. Minėtas straipsnis neįtvirtina galimybės apskūsti teismo nutarties, kuria atsisakyta paskirti asmeniui baudą. Teismo nutartis, kuria atsisakyta tenkinti pareiškėjos prašymą skirti baudą nemokumo administratoriui, neužkerta kelio tolesnėms bankroto procedūroms, taip pat nė vienam iš byloje dalyvaujančių asmenų tokia nutartimi procesas nėra užbaigiamas.
41. Kasaciniu skundu pareiškėja savo teisę skūsti teismo nutartį dėl atsisakymo skirti baudą nemokumo administratoriui grindžia JANĮ 31 straipsnio 4 dalimi, nurodydama, kad ši dalis aiškiai ir nedviprasmiškai įtvirtina proceso dalyvių teisę teismo nutartį skūsti apeliacine tvarka ir net nustatytas tokių skundų išnagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme terminas. JANĮ 31 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad atskirieji skundai dėl nutarčių nemokumo procese Lietuvos apeliaciniame teisme turi būti išnagrinėti ne vėliau kaip per 30 dienų nuo jų gavimo Lietuvos apeliaciniame teisme dienos. Teisėjų kolegijos vertinimu, šis pareiškėjos argumentas yra nepagrįstas. Minėta JANĮ norma ne nustato teisę skūsti teismo nutartį, priimtą nemokumo procese apeliacine tvarka, bet įtvirtina tik atskirųjų skundų dėl teismo nutarčių, kurios gali būti skundžiamos apeliacine tvarka, kaip nurodyta šios nutarties 17–26 punktuose, išnagrinėjimo Lietuvos apeliaciniame teisme terminą, todėl ši proceso teisės norma negali būti aiškinama kaip įtvirtinanti teisę apeliacine tvarka skūsti *per se* (savaimė) visas pirmosios instancijos teismo priimtas nutartis.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

42. Dėl kitų kasaciniame skunde nurodytų argumentų, kaip neturinčių teisinės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui bei teismų praktikos formavimui, taip pat kitokio sprendimo byloje priėmimui, teisėjų kolegija nepasisako.
43. Remdamasi pirmiau nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamo atveju teismai tinkamai aiškino ir taikė teisės normas, reglamentuojančias teisę atskiruoju skundu skūsti teismo nutartį, kuria atsisakyta pratęsti terminą likviduojamai bendrovei sudaryti sandorius ir skirti baudą bankroto administratoriui. Todėl teisėjų kolegija padaro išvadą, kad kasacinio skundo argumentai nesudaro pagrindo panaikinti apeliacinės instancijos teismo skundžiamos nutarties.
44. Nagrinėjamo atveju nė vienas iš byloje dalyvaujančių asmenų nepateikė prašymų dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo priteisimo, todėl jų patirtų bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo klausimas nespręstinas.

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo 2021 m. liepos 15 d. nutartį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Andžej Maciejewski

Antanas Simniškis